

Darka Tancer-Kajnih

BESEDA IN NJEN ODMEV

Ko sta oba Franca – **Feri Lainšček in Franci Just** – pred dobrimi enajstimi leti revijo **Otrok in knjiga** povabila k sodelovanju pri komaj dobro shojenem **Očesu besede**, se je že na prvem skupnem sestanku porodila tudi zamisel o nagradi. Dogajalo se je to v nekih za mladinsko književnost še zelo drugačnih časih. Ta prizadevanja so seveda nastala v prejšnjem tisočletju, ko ni bilo še nobene vseslovenske nagrade za to sicer bogato področje književne umetnosti, ko v Društvu slovenskih pisateljev še niso razmišljali o ustanovitvi posebne sekcije za mladinsko književnost in ko je bilo letno število izdanih knjižnih naslovov za otroke in mladino za več kot dve tretjini manjše od sedanjega ... če nanizamo samo nekaj podatkov.

Želja in potreba po ustanovitvi nacionalne nagrade je bila v uredništvu revije že dalj časa prisotna, a uresničiti smo jo uspeli šele s skupnimi močmi, za kar ima zasluge tudi **Časopisno-založniško podjetje Večer**, ki ga je Feri Lainšček zelo premišljeno predlagal za sponzorja nagrade. In ni se zmotil: takratno vodstvo – direktor Božo Zorko, glavni urednik Milan Predan in urednica kulturne redakcije Melita Forstnerič Hajnšek – so nagrado za sicer pomembno, a ne prestižno področje umetnosti, znali upravičiti in povezati s svojimi razvojnimi načrti.

Tako je bila 14. novembra 1997 v Murski Soboti podeljena prva **večernica**. Pripadla je Tonetu Pavčku in njegovim *Majnicam*, v katerih »pesnik vzpostavlja dialog z najstnikom v posebnem pesniškem jeziku starostno določenega, a hkrati univerzalnega dojemanja ljubezni« (kot je zapisano v utemeljitvi nagrade). Odločitev za »klasiko z inovativno izpovedno močjo« je bila sicer deležna tudi posameznih kritik na račun kriterijev žirije, a *Majnice* in prva večernica še danes sijejo na nebu slovenske literature.

Žirija je v desetih letih nominirala 50 finalistov, »50 zlatnikov«, kot bi jih najbrž poimenoval dr. Igor Saksida, prvi predsednik žirije.

Dobitniki nagrade pa so bili še: Desa Muck za *Lažnivo Suzi*, Janja Vidmar za *Princesko z napako*, Polonca Kovač za knjigo *Kaja in njena družina*, Feri Lainšček za *Mislice*, Matjaž Pikalo za *Lužo*, Marjana Moškrič za *Ledene magnolije*, Slavko Pregl za *Srebro iz modre špilje* in Igor Karlovšek za *Gimnazijca*.

V teh delih so mladi bralci lahko odkrivali tudi temne, pogosto zamolčane plati odraščanja, prisluhnili so lahko dialogu s kolektivnim nezavednim, se nasmejali ob upovedovanju newageovskega življenjskega sloga skozi otroško perspektivo, uživali ob avanturističnih dogodivščinah in duhovitem ironiziranju sveta današnjih

otrok in odraslih, se zamislili nad najglobljimi brezni sodobne mladosti in se seveda spet vedno znova čudili lepoti in enkratnosti osmišljenega življenja.

Tudi zanimanje javnosti za mladinsko književnost je v tem desetletju z večernico počasi, a vztrajno naraščalo. Rojevale so se nove nagrade (moja najljubša knjiga, desetnica, nagrada za izvirno slovensko slikanico), različni literarni festivali, sekcije, televizijske in radijske oddaje, časopisne rubrike in priloge, pa seveda novi, najpogosteje za mladinsko književnost specializirani literarni talenti.

In če smo še v »zlatih« sedemdesetih in osemdesetih letih tožili, da Slovenci skorajda ne premoremo izvirne literature za najstnike, smo lahko tudi ob izborih večernice ugotavljali, da smo končno dobili odlične ustvarjalce problemske literature za mladino. Lahko bi celo trdili, da se je v zadnjih letih kvalitetna literarna bera – tako kot v mnogih evropskih deželah – obrnila njim v prid.

Morda bi glede na ta literarni razvoj in glede na dejstvo, da žirija iz leta v leto

pretresa/vrednoti vedno obsežnejši korpus besedil (prvo leto 19 del, zadnji dve leti že krepko čez 100), kazalo razmišljati o delitvi nagrade na dve kategoriji glede na starost ciljnih bralcev.

Ker je avgusta 2006 časopis Večer na lastno željo postal enakovreden (torej tretjinski) lastnik večernice, lahko najbrž upravičeno sklepamo, da se nagradi obe-tajo še boljši časi ...

V časopisu smo pred kratkim lahko prebrali zanimivo razmišljanje, da je »dokaz za minorno vlogo mladinske književnosti ... morda tudi to, da cveti v provinci in ne v prestolnici, ker institucije, ki so njeni pomembni podporni člani, ne ustvarjajo materialnega profita in se prestolnici preprosto ne izplačajo«.

Naj v zvezi s tem zapisom za konec izrečem svojo željo: da bi večernica še dolgo živela povezana z Očesom besede, kajti prav to srečanje in ta pokrajina in ti ljudje smo ji vdihnili dušo, brez katere bi bila morda samo ena od nagrad.

(Slavnostni govor pred deseto podelitvijo večernice na Očesu besede 2006)

Popravek

V 67. številki revije *Otrok in knjiga* je bilo pod besedilom Dušana Dima *Včasih se zgodi presenečenje* na str. 85 pomotoma navedeno, da ga je avtor prebral na podelitvi večernice 2003. Seveda ga je prebral novembra 2006, ko je prejel večernico za svoj roman *Distorzija*.